

Asia: VN/37863/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nyyti ry pitää tärkeänä, että kuntoutusetuuksia koskevaa sääntelyä kehitetään selkeäksi ja johdonmukaiseksi. Esityksen tavoitteet etuusjärjestelmän yhdenmukaistamisesta ja toimeentulon ennakoitavuuden parantamisesta ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Nyyti ry ei kuitenkaan kannata nuoren kuntoutusrahan lakkauttamista. Esitys heikentää haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten tilannetta. Se heikentäisi mielenterveyshäiriöistä ja neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien nuorten asemaa ja lisäisi syrjäytymiskehityksen riskiä tilanteessa, jossa nuorten psyykinen pahoinvointi on ennestään kestävämmän korkealla tasolla.

Korostamme, että muutosten vaikutuksia nuorten ja opiskelijoiden kuntoutuspolkuihin sekä mielenterveyden haasteiden kanssa eläviin nuoriin aikuisiin tulee arvioida erityisen huolellisesti.

Nyyti ry pitää tärkeänä, että esityksessä tunnistetaan nuorten kuntoutusrahan käytön kehityssuunnat ja etuusjärjestelmän muutokset.

Haluamme kuitenkin tuoda esiin, että nuorten mielenterveyden haasteet, opiskelu- ja toimintakyvyn vaihtelu sekä siirtymävaiheiden kuormitus ovat viime vuosina korostuneet. Näissä tilanteissa kuntoutusetuuksien ennakoitavuus ja jatkuvuus ovat keskeisiä kuntoutumista tukevia tekijöitä.

Visio / Tavoitetila

Pidämme perusteltuna tavoitetta selkeyttää ja yhdenmukaistaa etuusjärjestelmää. Samalla on tärkeää varmistaa, että järjestelmä tunnistaa nuorten erityiset tuen tarpeet nivelvaiheissa. Nuorten

aikuisten kohdalla kuntoutus, opiskelu ja työelämään kiinnittyminen limittyvät usein. Lainsäädännön tulisi tukea näitä siirtymiä mahdollisimman joustavasti.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteet ovat pääosin kannatettavia lukuun ottamatta nuorten kuntoutusrahan lakkauttamista. Nyyti ry korostaa, että yhdenmukaistamistavoitteet eivät saa johtaa nuorten kuntoutujien aseman tosiasialliseen heikkenemiseen.

Pidämme tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan erityisesti:

- nuorten kuntoutusrahan kohderyhmän kaventumisen vaikutuksia
- tarveharkinnan muutosten vaikutuksia toimeentulon jatkuvuuteen
- muutosten vaikutuksia koulutuspoluille palaaviin nuoriin

Nyyti ry on huolissaan siitä, että nuoren kuntoutusrahan kohderyhmä on muutosten myötä hyvin rajattu. Nuoruus ja varhainen aikuisuus ovat keskeisiä vaiheita opiskelu- ja työkyvyn rakentumisessa, ja tuen tarve voi jatkua pidemmälle kuin kapea ikäraja tavoittaa.

Odotus- ja väliajan etuuden muuttuminen tarveharkintaiseksi voi lisätä toimeentulon epävarmuutta kuntoutusprosessin nivelvaiheissa. Mielensterveyskuntoutuksessa jatkuvuus on keskeistä, ja toimeentulon katkokset voivat heikentää kuntoutumista. Kuntoutusraha on tärkeä myös siksi, että se tukee nuoren sitoutumista kuntoutukseen. Jos taloudellinen turva heikkenee kuntoutuksen aikana, voi se pitkittää ja vaikeuttaa mielensterveystoimia

sekä kasvattaa mielensterveyspalvelujen ja muiden korjaavien palvelujen tarvetta. Siksi muutoksen vaikutuksia tulisi arvioida myös mielensterveyspalvelujärjestelmän kuormittumisen näkökulmasta.

Esityksessä tunnistettu heikennys maksullisia opintoja suorittaville nuorille on merkittävä. Joustavat koulutuspolut, kuten polkuopinnot, ovat monille nuorille keskeinen väylä takaisin opintoihin ja työelämään. Muutosten vaikutuksia tähän ryhmään tulisi arvioida tarkemmin.

Pidämme tärkeänä, että etuusjärjestelmä kannustaa asteittaiseen kiinnittymiseen opintoihin ja työelämään. Yhteensovituksen kannustinvaikutuksia nuorten kuntoutujien näkökulmasta olisi syytä seurata.

Toimeenpano ja seuranta

Nyyti ry pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan systemaattisesti nuorten ja opiskelijoiden näkökulmasta. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää:

- Toimeentulon katkosten esiintymiseen kuntoutuspoluilla
- Opintoihin kiinnittymiseen kuntoutuksen aikana
- Mielenterveyskuntoutujien palvelupolkuihin

Yleiset kommentit kokonaisuudesta

Esitys sisältää kannatettavia tavoitteita etuusjärjestelmän selkeyttämiseksi. Nyyti ry korostaa kuitenkin, että nuorten kuntoutujien tilanne on usein monivaiheinen ja edellyttää riittävän joustavia ja ennakoitavia tukirakenteita.

On tärkeää varmistaa, että yhdenmukaistaminen ei heikennä niiden nuorten asemaa, jotka rakentavat opiskelu- ja työkykyään mielenterveyden haasteiden keskellä.

Nyyti ry kiittää valmistelijoita huolellisesta työstä ja toivoo, että jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota nuorten aikuisten ja opiskelijoiden kuntoutuspolkujen sujuvuuteen sekä taloudelliseen turvaan. Muistutamme myös, että sosiaaliturvaan liittyvällä päätöksenteolla on erityisen paljon mielenterveysvaikutuksia - joko mielenterveyttä tukevia tai sitä murentavia. Siksi mielenterveysvaikutusten ennakoarviointia on syytä tehdä erittäin huolellisesti.

Kuntoutuslakiin ehdotetut muutokset

-

Asiavirheen korjaamista koskevien säännösten muuttaminen sekä sairausvakuutuslakiin ehdotetut uudet säännökset

-

Työttömyysetuuden sovittelua koskevan säännöksen muuttaminen

-

Savolainen Minna
Nyyti ry